

Téma 5 Přehled klinicky nejvýznamnějších virů

5.1 Nejdůležitější DNA viry

5.1.1 Poxviry

- **Virus pravých neštovic** byl eradikován (vykořeněn) mimo jiné díky českým badatelům
- **Virus vakcinie** se používal k očkování proti pravým neštovicím
- **Virus molluscum contagiosum** způsobuje průsvitné nebolestivé uzlíky. Mohou být i v oblasti oka.

5.1.2 Herpesviry

- **Viry prostého a pásového oparu**
  - **Virus prostého oparu typ 1 (HSV 1)** způsobuje především herpes labialis (opar rtu)
  - **Virus prostého oparu typ 2 (HSV 2)** způsobuje především herpes genitalis
  - **Virus pásového oparu a planých neštovic (VZV)** způsobuje neštovice u dětí a pásové opary u dospělých
- **Ostatní herpesviry**
  - **EB virus** způsobuje infekční mononukleózu a má vztah k některým nádorům
  - **Cytomegalovirus** je většinou bezpříznakový, ale mohou být neurčité příznaky
  - **HHV6A, HHV6B a HHV7** – šestý i sedmý lidský herpesvirus způsobují tzv. šestou nemoc – roseola infantum neboli exanthema subitum (nemoc s vyrážkou)
  - **HHV 8** se spolu s virem HIV podílí na vzniku Kaposiho sarkomu

5.1.2.1 Herpesvirové infekce oka

Patří mezi závažné a relativně časté komplikace. Projevují se jako **konjunktivitidy a keratitidy**. O jednotlivých formách infekcí je více napsáno v kapitolách o očních infekcích.

5.1.3 Adenoviry

Různé adenoviry způsobují různé infekce např. dýchacích cest, záněty močových cest, případně i střevní nákazy.

Velmi časté jsou adenovirové **záněty spojivek**, o kterých bude opět řeč v příslušné kapitole.

5.1.4 Parvoviry

Významný je parvovirus B19, původce páté dětské nemoci – megalerythema infectiosum. Dítě vypadá, jako by ho někdo zfackoval (i oficiálně jde o „syndrom zpolíčkování dítěte“).

5.1.5 Papovaviry

- **Papilomaviry** způsobují bradavice na kůži a tzv. condylomata accuminata na pohlavních orgánech. Mají také vztah k rakovině děložního čípku. nyní se proti nim očkuje. Některé projevy papilomavirové infekce se mohou týkat i oka (zejména očních víček).
- **Polyomaviry** způsobují některá vzácná onemocnění

5.1.6 Virus hepatitidy B

Stejně jako viry ostatních hepatitid je popsán v kapitole týkající se systémových infekcí, proto zde nejsou viry hepatitid podrobněji rozebírány.

5.2 Nejdůležitější RNA viry

5.2.1 Enteroviry

I když se jmenují enteroviry, na rozdíl od enterobakterií nemají tak těsný vztah ke střevu. Sice se přenášejí trávicími cestami, způsobovat však mohou infekce různého typu. Patří sem především

- **Polioviry** – viry dětské obrny (poliomyelitidy), závažné neuroinfekce. Díky Salkově a Sabinově vakcíně je naděje, že po pravých neštovicích bude poliovirus druhým vymýceným virem. (Poznámka: Je potřeba rozlišovat dětskou obrnu – poliomyelitidu, a naprosto s ní nesouvisející dětskou mozkovou obrnu – DMO – neinfekční nemoc, vznikající např. při porodu, nejčastěji v důsledku nedostatečného zásobení moku dítěte kyslíkem.)
- **Coxsackieviry, echoviry a ostatní enteroviry** – způsobují různé potíže, např. dýchací, nervové, někdy i horečky, krvácivé projevy apod. Dva typy enterovirů způsobují i hemorhagickou konjunktivitidu.
- **Virus hepatitidy A** už dnes přímo mezi enteroviry nepatří, ale je s nimi příbuzný.

5.2.2 Rhinoviry

Jsou to viry běžné rýmy. Ne každé „nachlazení“ je ale způsobeno právě těmito viry.

5.2.3 Rotaviry

Jsou to nejdůležitější původci závažných průjmů u kojenců a malých dětí, ale i u seniorů.

5.2.4 Kaliciviry

Patří sem velmi významné průjmové viry – noroviry a sapoviry; teprve v poslední době se ukazuje, jak jsou významné (u noroviru se udává frekvence 685 milionů případů za rok)

5.2.5 Togaviry

Pro člověka je významný především virus zarděnek (dětská nemoc s vyrážkou, očkuje se). V poslední době stoupá význam tropických togavirů (viry horeček chikungunya a o'nyongnyong), které se již vyskytují nejen v Africe, ale také například v jižní Itálii.

5.2.6 Flaviviry

- **Virus středoevropské klíšové encefalitidy** – významná, klíšatý přenášená nemoc, zánět mozku a mozkových blan, lze jí předejít očkováním.
- **Tropické flaviviry** – Patří sem viry tropických nemocí – žluté zimnice a horečky dengue
- **Virus hepatitidy C**

5.2.7 Koronaviry

- **Běžné respirační koronaviry** se podílejí asi na čtvrtině případů infekční rýmy.
- **Virus SARS**, objevený 2002, způsobil epidemii těžké a smrtící respirační infekce ve východní Asii; v roce 2012 se na Arabském poloostrově objevil podobný **virus MERS**.

5.2.8 Paramyxoviry

- **Viry parachřipky** způsobují takzvanou parachřipku, nemoc podobnou chřipce, ale lehčí a na rozdíl od ní postihující i horní dýchací cesty
- **Virus spalniček** způsobuje spalničky, latinsky morbilli. Spalničky jsou ze všech dětských nemocí s vyrážkou nejzávažnější, děti mají vysokou teplotu a jsou plačtivé. Očkuje se.
- **Virus příušnic** způsobuje dětské příušnice, nebezpečné u dospělých mužů (varlata)
- **Respirační syncytiální virus (RS virus)** je významným patogenem dolních cest dýchacích v prvním půlroce života.

5.2.9 Virus vztekliny

Způsobuje závažné onemocnění. Když se rozvine, již není léčitelné, a pacient v bolestech umírá.

U nás se vzteklna dlouho nevyskytla, ale v mnoha zemích se stále vyskytuje. Proto se při pokousání rizikovým zvířetem doporučuje vymytí rány, kombinované s profylaktickou pasivní i aktivní imunizací (viz kapitola o imunizaci).

5.2.10 Filoviry a arenaviry

Mezi filoviry patří dva velmi vzácné, ale závažné viry: virus marburgské horečky a virus horečky Ebola. V obou případech jde o horečky s vyrážkou a dalšími příznaky. Léčba prakticky neexistuje. Podobná je i horečka lassa, jejíž původce patří mezi arenaviry.

5.2.11 Orthomyxoviry (viry pravé chřipky)

Patří sem tři chřipkové viry: virus chřipky A, virus chřipky B a virus chřipky C. Chřipka je nemoc celého těla, ale především dolních cest dýchacích. Více v kapitole o dýchacích infekcích.

5.2.12 Retroviry

Typická pro tuto čeleď je přítomnost reverzní transkriptázy, tedy enzymu, který přepisuje RNA do DNA. Patří sem zejména virus HIV, o kterém je podrobněji pojednáno v kapitole o systémových infekcích, a o očních komplikacích HIV infekce je řeč v kapitole týkající se infekcí oka.

5.2.13 Hepeviry

Patří sem dnes virus hepatitidy E, dříve řazený mezi kaliciviry.

5.2.14 Viroidy

Viroidy jsou nekompletní virové částice, které ke svému životu potřebují část jiného viru. Typickým viroidem je původce hepatitidy D, který k životu potřebuje obal viru hepatitidy B. Více v kapitole o hepatitidách.

5.2.15 Priony

Priony nejsou viry, ale obvykle se probírají v rámci virologie. Jde vlastně o chybu v bílkovině. Typickým příkladem prionového onemocnění je tzv. „nemoc šílených krav“.